

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Οι λόγοι, για τους οποίους το Διαδίκτυο και ο Τύπος δεν αποτελούν μέσα εξίσου αξιόπιστα, ως προς την ενημέρωση των πολιτών, εκτίθενται στην 3η και την 4η παράγραφο του Κειμένου 1. Συγκεκριμένα, η ενημέρωση από το Διαδίκτυο μπορεί:

- να παραπληροφορεί, να περιλαμβάνει ψευδείς ειδήσεις ή να χαρακτηρίζεται από ρητορική του μίσους·
- να φέρει στοιχεία πολιτικής πόλωσης και να προσπαθεί να χειραγωγήσει τον δέκτη·
- να διασπείρει κάθε είδους προπαγάνδα (π.χ. θεωρίες συνωμοσίας) σε ευρύτατο κοινό.

Αντίθετα, η ενημέρωση μέσω του Τύπου μπορεί να αποτελεί στοιχείο

- υπεράσπισης της ελευθερίας του λόγου·
- αντίστασης στις προσπάθειες λογοκρισίας και ελέγχου·
- ελέγχου προς την εξουσία·
- προστασίας των δικαιωμάτων των πολιτών.

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Οι δείκτες σύνδεσης και ο ρόλος τους στη διασφάλιση της συνοχής της παραγράφου έχουν ως ακολούθως:

Ωστόσο → δείχνει αντίθεση: στην προηγούμενη παράγραφο εκτέθηκαν οι θετικές συνέπειες από την τεράστια αλλαγή στην ενημέρωση λόγω της εφεύρεσης του Διαδικτύου· στην παράγραφο αυτή θα εκτεθούν οι αρνητικές όψεις, οι οποίες εισάγονται στον λόγο με το αντιθετικό «ωστόσο»·

Πράγματι → δείχνει αποδοχή και βεβαιότητα: ο αρθρογράφος αποδέχεται και επιβεβαιώνει ένα θετικό στοιχείο που προκύπτει από την εμπλοκή των κοινωνικών δικτύων στην ενημέρωση (τον εκδημοκρατισμό), προτού εκθέσει όσα ο ίδιος θεωρεί αρνητικά (παραπληροφόρηση, fake news, ρητορική του μίσους κ.λπ.) ·

Εξάλλου → δείχνει μετάβαση σε μία καινούργια πληροφορία: ο αρθρογράφος προσθέτει, στις αρνητικές όψεις της ενημέρωσης μέσω διαδικτύου που ανέφερε στα προηγούμενα, και την πολιτική πόλωση και την προσπάθεια για χειραγώγηση ·

Μάλιστα → δείχνει έμφαση και επιβεβαίωση: στο τέλος της παραγράφου προστίθεται εμφατικά ότι η εισαγωγή των κοινωνικών δικτύων στην ενημέρωση επιτρέπει στην αρνητική επιρροή να διασπείρεται προς όλους όσους χρησιμοποιούν τα δίκτυα αυτά, δηλ. σε ένα πολύ διευρυμένο κοινό.

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

[Σημείωση: δίνονται περισσότερα παραδείγματα από όσα απαιτούνται για λόγους πληρότητας].

Ομοιόπρωτοι προσδιορισμοί → των εφημερίδων και των περιοδικών (στη φρ. «του ελληνικού Τύπου») // δημοσιογράφοι και εκδότες (στη φρ. «άνθρωποι του Τύπου»).

Ετερόπρωτοι προσδιορισμοί → (σημειώνονται με υπογράμμιση) η ιστορία του ελληνικού Τύπου // οι άνθρωποι του Τύπου // οι λειτουργίες του Τύπου

Επιθετικοί προσδιορισμοί → (σημειώνονται με υπογράμμιση) του ελληνικού Τύπου // τα ταραγμένα πολιτικά γεγονότα // τις ποικίλες κοινωνικές κρίσεις // με ευρύτερα κοινωνικά και πολιτικά δίκτυα // την τεχνολογική επανάσταση // η ιστορική αλλαγή // μιας παγκόσμιας επικοινωνίας.

Σύνταξη με ασύνδετο σχήμα → ... παρά να αποτυπώνει τα ταραγμένα πολιτικά γεγονότα, τους διχασμούς, τις δικτατορίες, τους πολέμους, τις ποικίλες κοινωνικές κρίσεις // ο Τύπος μετέχει και διαμορφώνει τις εξελίξεις, δεν καταγράφει μόνο, δεν σχολιάζει χωρίς συμμετοχή.

Όλα τα παραπάνω στοιχεία επιδρούν στο ύφος του κειμένου (και στο πληροφοριακό του περιεχόμενο), αλλά όχι με τον ίδιο τρόπο. Οι ομοιόπρωτοι και οι ετερόπρωτοι προσδιορισμοί είναι φορείς απαραίτητων πληροφοριών, αποδίδουν βασικά χαρακτηριστικά του θέματος του κειμένου, χωρίς τα οποία το κείμενο δεν γίνεται κατανοητό. Οι επιθετικοί προσδιορισμοί δίνουν επιπλέον χαρακτηριστικά και χρωματίζουν

ανάλογα το ύφος – όσο περισσότεροι είναι, τόσο πλουσιότερο γίνεται το ύφος και τόσο ειδικότερες πτυχές του θέματος μεταδίδονται προς τον αναγνώστη. Τέλος, το ασύνδετο σχήμα αποδίδει συσσώρευση πληροφοριών και εμπλουτίζει το ύφος, ώστε το συγκεκριμένο χωρίο να εντυπώνεται στη μνήμη του αναγνώστη.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Η συντάκτρια του ημερολογίου στο Κείμενο 2 αναπλάθει, θα μπορούσε κανείς να ισχυριστεί, «δημιουργικά» τα γεγονότα και τις ιστορίες της ζωής της στο ημερολόγιο. Κατ' αρχάς, όπως προκύπτει από τον διάλογό της με την αφηγήτρια, η σύνταξη του ημερολογίου είναι γι' αυτήν πιο σημαντική απ' ότι το ίδιο το περιεχόμενό του (*«μόλις έγραφα τα σημερινά ... ούτε δώδεκα»*). Έπειτα, δεν είναι και απολύτως αντικειμενική και ακριβής στην καταγραφή των περιστατικών – *«τα υπόλοιπα τα συμπληρώνω από το κεφάλι μου»* όπως ομολογεί και η ίδια – και μάλιστα περνά πάνω από συγκεκριμένες φράσεις ένα κόκκινο «ψ» (χαρακτηριστική για το σημείο αυτό είναι η παρομοίωση: *«σα φορεμένο καπέλο»*), για να σηματοδοτήσει τα ψέματα (*«Ρε συ, τι σημαίνει ... πώς να με καλέσει;»*). Με άλλα λόγια, η συντάκτρια του ημερολογίου συνδυάζει τα πραγματικά γεγονότα της ζωής της με άφθονα φανταστικά, αλλά επισημαίνει η ίδια τη διαφορά, για να μη μπερδευτεί, όπως τονίζει στην αφηγήτρια, δηλαδή για να μη χάσει την αίσθηση της πραγματικότητας και πάψει να διαχωρίζει την αλήθεια από το ψέμα (*«μα γιατί το κάνεις ... όταν μεγαλώσω»*).

Φυσικά μια τέτοια στάση εύλογα εγείρει απορίες, και, στην ανάλογη ερώτηση της αφηγήτριας, η συντάκτρια του ημερολογίου απαντά ότι βρίσκει την αλήθεια βαρετή και ανεπαρκή για να διαμορφώσει ωραίες ιστορίες (*«Ναι, αλλά γιατί ... τις ιστορίες»*). Οπωσδήποτε αυτό φανερώνει άνθρωπο με οξυμμένη φαντασία, που όμως δεν αρνείται και την πραγματικότητα, ωστόσο πιστεύει ότι από μόνη της η πραγματικότητα δεν επαρκεί, αλλά χρειάζεται λίγο «να εμπλουτιστεί» για να γίνει πιο ευχάριστα αποδεκτή. Από την άλλη μεριά, μπορεί να φανερώνει και άνθρωπο που έχει κλίση προς το παραμύθι και την αφήγηση – για μια τέτοια προσωπικότητα, μια καλή και ολοκληρωμένη ιστορία έχει μεγαλύτερη αξία ακόμη και από την πραγματικότητα.

Από το σημείο αυτό και εξής, οι μαθητές / οι μαθήτριες μπορούν και πρέπει να απαντήσουν ελεύθερα, ανάλογα με τον παραστατικό κύκλο και τα βιώματά τους, αν συμφωνούν με τη στάση αυτή ή όχι και γιατί.